

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU

MENADŽMENT TURIZMA I SPORTA

SANDRO CIKAČ

ZEMLJE ČLANICE EUROPSKE UNIJE I PUT HRVATSKE U
ČLANSTVO EUROPSKE UNIJE

ZAVRŠNI RAD

ČAKOVEC, 2014.

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU
MENADŽMENT TURIZMA I SPORTA

SANDRO CIKAČ

ZEMLJE ČLANICE EUROPSKE UNIJE I PUT HRVATSKE U
ČLANSTVO EUROPSKE UNIJE

ZAVRŠNI RAD

Mentor:

Slobodan Mikac, mr. sci.

ČAKOVEC, 2014.

Sažetak

U ovom je radu prikazana povijest Europske unije. Također je naglašeno koji su kriteriji za ulazak bili potrebni i koje su sada zemlje članice Europske unije. Navedene su sve zemlje koje se nalaze u članstvu Europske unije te su opisani valovi ulaska svih zemalja članica i nabrojani najvažniji podaci o tim državama.

U sklopu Europske unije nalazi se i Republika Hrvatska. Ona je najmlađa, odnosno 28. članica Europske unije. U ovom radu opisan je put i kriteriji koje je Republika Hrvatska morala proći kako bi postala punopravna članica Europske unije.

Osnovna ideja i zamisao ovog rada je da svi podaci od nastanka Europske unije, preko njenog proširenja, problematike i kriterija za ulazak u članstvo, pa sve do današnjeg dana budu na jednom mjestu. U ovom se radu također ističe cjelokupan put Republike Hrvatske u punopravno članstvo Europske unije, koja je kroz dugotrajne procese i putove koji nisu bili lagani postala najmlađom članicom Europske obitelji, tj. Europske unije.

Ključne riječi: Europska unija, članstvo, Republika Hrvatska

Sadržaj

SAŽETAK

1. UVOD	2
2. POVIJEST EUROPSKE UNIJE.....	4
3. NASTANAK EUROPSKE UNIJE.....	6
4. KRITERIJI ZA ULAZAK ZEMALJA U ČLANSTVO EUROPSKE UNIJE.....	8
5. ZEMLJE ČLANICE	9
5.1 PRVI VAL PROŠIRENJE EUROPSKE ZAJEDNICE	10
5.2 DRUGI VAL PROŠIRENJA EUROSPKE ZAJEDNICE	12
5.3 TREĆI VAL PROŠIRENJA EUROPSKE ZAJEDNICE	13
5.4 ČETVRTI VAL PROŠIRENJA EUROSKE UNIJE.....	14
5.5.1 PRVI DIO PETOG VALA PROŠIRENJA EUROPSKE UNIJE	15
5.5.2 DRUGI DIO PETOG VALA PROŠIRENJA EUROPSKE UNIJE	19
6.PUT REPUBLIKE HRVATSKE U ČLANSTVO EUROPSKE UNIJE	20
7. DRŽAVE KANDIDATI ZA ULAZAK U ČLANSTVO EUROPSKE UNIJE.....	28
8. ZAKLJUČAK.....	30
9. LITERATURA	31

POPIS GRAFOVA I TABLICA

1. UVOD

Sedamdesetih godina prošlog stoljeća dolazi do ekonomskih kriza koje su bile snažnije i od međunarodnih sukoba. Iz tog razdoblja posebno treba izdvojiti naftnu krizu. 1973. godine Europska ekonomska zajednica se povećava za tri nove države: Veliku Britaniju, Irsku i Dansku. Tada se još uvijek ističu nacionalni interesi i ključna pitanja koja se mogu pojaviti pred Vijećem. Pred Vijećem se pojavljuje pitanje europske političke suradnje, a to je pitanje međudržavnih odnosa po pitanju vanjske politike. Tada počinju sastanci koji se redovno održavaju svake godine.

Također veoma važna stvar u sedamdesetim godinama prošlog stoljeća je uvođenje monetarnog sustava. Monetarni sustav stvoren je radi usklađivanja i stabiliziranja uzajamnih deviznih tečajeva članica EZ-a. Uvođenjem europskog monetarnog sustava 1979. godine predstavlja veliki napredak u ekonomskoj integraciji čime se jasno pokazala namjera članica da Europska zajednica ide prema monetarnoj uniji. Utvrđena je jedinstvena obračunska jedinica, pod nazivom ECU (Europska obračunska jedinica). Države koje nisu članice EU-a mogu na osnovi pridruženog članstva sudjelovati u dogovorima o deviznim tečajevima.

Europski parlament 1979. godine održava prve direktne izbore. To mu daje legitimitet da utječe na proces integracije, te da može dati vlastite prijedloge za daljnji rad. Pojavom značajne osobe u parlamentu, poput Altiera Spinellija, tvorca manifesta iz Ventotene, pokreće se jedna nova ideja. On i još dvadesetak članova Europskog parlamenta okupljali su se u klubu „Krokodil“, te kroz svoje rasprave dolaze do deklaracije pod nazivom „Nacrt ugovora o Europskoj uniji.“ Ideju o kreiranju Europske unije prvi promovira Europski parlament, a ne države članice kao niti Europska komisija, već legitiman predstavnik naroda Europe. Europski parlament 1984. godine usvaja „Nacrt ugovora o Europskoj uniji.“

Osamdesetih godina prošlog stoljeća došlo je do proširenja Europske zajednice. 1981.godine Grčka postaje članica Europske zajednice, a 1986.godine članicama postaju Španjolska i Portugal. Nakon toga Europska zajednica je brojila dvanaest članica. Međutim, one nisu bile na istoj razini ekonomskog razvoja, pa je trebalo raditi

na usklađivanju njihovog gospodarskog razvoja te na smanjivanju razlika u ekonomskom razvoju država članica Europske zajednice.

U to vrijeme nastavlja se proces integriranja i to potpisivanjem Schengenskog sporazuma 1985. godine. Tim se sporazumom na granicama između država članica uklanja kontrola, te na značaju dobiva sigurnost vanjskih granica Europske zajednice. Taj sporazum uključuje i suradnju organa unutrašnjih poslova i pravosuđa država članica koje su ga potpisale. Šengenski sporazum konačno je stupio na snagu 26. ožujka 1995. godine, a razlog kašnjenja bilo je ponovno ujedinjenje Njemačke.

U tom se periodu radi i na reformama institucija i poticanju daljnjih integralnih procesa. 1986. godine usvojen je Jedinstveni europski akt koji je predstavljao prvu izmjenu osnivačkih ugovora. Tim dokumentom je Europsko vijeće institucionalizirano, tj. uključeno u osnivačke ugovore.

Kraj osamdesetih godina prošlog stoljeća obilježili su događaji koji će značajno utjecati na daljnu budućnost Europskih zajednica, a kasnije i Europske unije. Dolazi do sloma komunizma, prestanka podjele Europe i svijeta, a 1989. godine srušen je Berlinski zid koji je dijelio Njemačku na dvije države.

2. POVIJEST EUROPSKE UNIJE

Ideja o Europi kao kulturnoj i političkom jedinstvenom udruženju pojavila se mnogo prije dvadesetog stoljeća. Mnogi pojedinci su se očitovali na različite načine i sa različitim ciljevima, ali je ona dugo postojala kao utočište koje se nije moglo prilagoditi zbog trenutnog poretka u Europi. Potreba za uspostavljanjem unutrašnjeg mira u Europi dovela je do jačanja zamisli o ujedinjenoj Europi. Međutim, tek sa sazrijevanjem političke svijesti, uslijed dva svjetska rata koja su donijela velika razaranja i degradaciju dotadašnjih odnosa u svijetu, dolazi do ozbiljnijeg stava prema stvaranju jednog organiziranog ujedinjenja u Europi. Želja za očuvanjem mira u Europi zasigurno je pridonijela stvaranju Europske unije.

Drugo objašnjenje odnosi se na političare. Smatralo se da su karizmatični, dalekovidni lideri oni koji su pokrenuli proces integriranja u svojim zemljama i koji su se morali u svojim zemljama boriti s protivnicima Europske unije. Ali ta objašnjenja nisu uspjela pojasniti brojne propuste i greške političara, kao ni duge faze stagnacije u procesu stvaranja Zajednice. Želja za integriranjem u neku zajednicu dolazi od gospodarstvenika, kao i od političara. Inicijatori dubljih integracija nisu politički vođe nego tržišni faktori, odnosno, motivi privređivanja: probitak, odnosno, profiti. Treće popularno objašnjenje odnosi se na promjenu preferencija. Smatralo se da se zemlja prijavljivala za članstvo u zajednicu kad bi narastao pritisak nekih segmenata društva koji su željeli biti povezani s velikom "euro-kulturom".

Pa tako povijest prvih inicijativa za pokretanje dobrovoljnih integracija seže u 19. stoljeće. Prusija je godine 1828. osnovala carinsku uniju sa Hessen-Darmstadtom.. Od 1828. godine do 1833. godine postojala je Carinska unija Bavaria-Wuerttemberg koja je imala za cilj zajedničke carine, ali svaka je država zadržavala vlastitu carinsku administraciju. U razdoblju od 1828. do 1831. postojala je Srednjonjemačka Carinska unija čiji su članovi bili povezani bliskim trgovačkim vezama, ali nisu imali zajedničku carinu. Njen interes je bio i zadržati trgovačku ekspanziju Prusije pod kontrolom. Njemački „Zollverein“ je nastao godine 1834. Razvio se iz Carinske unije Prusije i Hessen-Darmstadta iz 1828.godine. Kasnije su mu se pridružile sve njemačke države. Nastankom Zollvereina postavljeni su ekonomski temelji političkoj unifikaciji Njemačke. Porezna unija (Steuerverein) postojala je od 1834. do 1854. Osnovali su je

Hanover i Brunswick. Oldenburg im se pridružio 1836.godine, Lippe Schaumburg 1838. Steuerverein je bio prva carinska unija sa zajedničkom carinom, zajedničkim trošarinama i zajedničkom carinskom administracijom. Njemačka Monetarna unija se osniva 1838. U njoj su tečajevi bili fiksni između pruskog, hannoverskog talera i talera drugih sjevernonjemačkih zemalja. Moldovsko-Wallaška Carinska unija nastaje 1847. godine, a Švicarska konfederacija 1848. godine. Ona je zaslužna za ekonomsko i političko ujedinjenje Švicarske. U tom valu ujedinjavanja došlo je i do ujedinjenja Italije kroz Risorgimento pokret. Godina osnivanja njemačke Monetarne konvencije je 1857.; što je pokušaj osiguravanja fiksnog tečaja između pruskog talera, južnonjemačkog florina i austrijskog monetarnog sistema. Tad je predstavljen unijski thaler (Vereinsthaler), koji je po vrijednosti jednak pruskom taleru. Latinska Monetarna unija osniva se 1865. Ona se oslanja na francuski franak (pojavio se 1803.). Belgija je bazirala svoj franak na francuskom 1832., Švicarska 1850., Italija 1865. Grčka se priključila 1867. Skandinavska Monetarna unija je stvorena 1875. Uključivala je Švedsku, Dansku i Norvešku. Integracijska groznica još jednom je pogodila Europu u posljednjoj dekadi 19. stoljeća kada su se pojavili brojni i davno zaboravljeni projekti europskih integracija. U Francuskoj je grof Paul de Leusse zagovarao osnivanje carinske unije u poljoprivredi između Njemačke i Francuske. Ostale zemlje razmatrane za članstvo su bile Belgija, Švicarska, Nizozemska, Austro-Ugarska, Italija i Španjolska. U Austriji je ekonomist i političar Alexander Peez kovao planove za Srednjoeuropski Zollverein, koji bi uključivao i Francusku. I grof Goluchowski, ministar vanjskih poslova Austro-Ugarske, strastveno je zagovarao ideju o ujedinjenoj Europi u svojim govorima. Mnogi drugi političari, ekonomisti i novinari davali su svoje prijedloge ujedinjene Europe koji su kružili europskim prijestolnicama kroz tu dekadu. Pola stoljeća kasnije ideja o europskim integracijama se ponovno pojavila i tako je počeo proces spajanja europskih zemalja u svrhu gradnje napredne i stabilne ekonomije. Benelux je nastao 1944.godine, a carinska unija između Nizozemske i Belgijsko-Luxemburške Ekonomske unije nastaje 1921.godine. Europska zajednica za ugljen i čelik osniva se 1952.godine, a Njemačka, Francuska, Italija, Belgija, Luksemburg i Nizozemska 1957. potpisuju Rimski sporazum. Tako je stvorena Europska Zajednica. EZ je imala za plan uklanjanje carina i kvota do 1968., zatim zajedničku vanjsku carinu,

jedinstvenu poljoprivrednu, obrazovnu, ekonomsku politiku i regionalni razvoj. Također je imala za cilj stvoriti moćne nadnacionalne institucije.

Prvo proširenje Europske Zajednice dogodilo se 1973. Tada joj pristupaju Danska, Irska i Ujedinjeno Kraljevstvo. To se obično naziva sjeverno proširenje. Grčka se učlanila 1981., Španjolska i Portugal 1986. Austrija, Finska i Švedska postale su članice 1995. Single European Act potpisan je 1987. Godine, te je imao za plan uspostavljanje slobodnog kretanja robe, usluga i proizvodnih faktora do 1992. U međuvremenu integracije u Europi su veće od trgovine. Maastričkim sporazumom potpisanim 1993.godine traži se Monetarna unija i prisnija politička suradnja. Do studenog 1993. Zajednica je promijenila ime u Europsku uniju (EU). Na taj je način obilježila dubinu željenih integracija.

EFTA (European Free Trade Agreement) nastaje 1960. Za cilj je imala eliminaciju svih carina na proizvodnju do 1967. i posebna pravila za poljoprivrednu trgovinu. Neke članice EFTA-e pristale su na aranžmane slobodne trgovine s Europskom Zajednicom 1972.-1973. To su: Island, Lihtenštajn, Norveška i Švicarska. Ujedinjeno Kraljevstvo i Danska su istupile ranih 70-ih. Austrija, Finska i Švedska su prestale biti članice 1994., kako bi pristupile Europskoj uniji. (http://europa.eu/about-eu/eu-history/index_hr.htm)

3. NASTANAK EUROPSKE UNIJE

Utemeljenje zajednice europskih zemalja nije lako objasniti jednostavnim teoretskim argumentima. Mogli bi reći da je njezin nastanak fenomen sui generis. Ranije se mislilo da je glavni zadatak Europske Zajednice očuvanje mira i sigurnosti u Europi. Nakon II. svjetskog rata postojalo je duboko protivljenje vraćanju punog suvereniteta Zapadnoj Njemačkoj - zemlji okrivljenoj za izazivanje agresije 1870., 1914. i 1939. Političari sa Zapada našli su se u vrlo nezgodnom položaju 50-tih godina, kako se Hladni rat intenzivirao. Sovjetski Savez je došao u posjed atomske bombe, euro-komunizam je napredovao, a 50-ih je izbio i Korejski rat.

Stabilna i jaka Njemačka je bila esencijalna za sigurnost Zapada, te je trebalo stvoriti novu europsku instituciju koja bi čvrsto spojila ekonomije svojih članica, tako da bi svaka pojedinačna agresivna akcija od strane neke zemlje bila onemogućena.

Schumanov plan 1950. predstavljao je prvi korak u pravcu stvaranja takve institucije. Predložio je da se cjelokupna francuska i njemačka industrija ugljena i čelika stavi pod zajedničku visoku ovlast i da se ukinu sve carine koje ograničavaju razmjenu ugljena, čelika i njihovih proizvoda. Sporazum Europske Zajednice za ugljen i čelik potpisale su 1951. Francuska, Njemačka, Italija, Belgija, Nizozemska i Luksemburg. Uvod ovog sporazuma izražava zabrinutost za mir kao nešto što je ponukalo zemlje na stvaranje Zajednice. Sam motiv mira očito nije bio dovoljan da osigura uspjeh planovima. Postojali su i drugi motivi za stvaranje Zajednice, o kojima su političari razmišljali prije stvaranja. Uzmimo za primjer događanja oko Europe i u svijetu u to vrijeme. Europa, nekad u fokusu cijelog svijeta, našla se u marginalnom položaju nakon II. svjetskog rata, u svijetu koji su sada kontrolirale dvije supersile.

Pogotovo je sueska kriza demonstrirala koliko je sloboda europskih akcija na globalnom planu postala ograničena. Osjećalo se da bi Europa mogla postati samo crtica na stranicama svjetske povijesti, ako se takav trend nastavi. Izvještaj Spaak iz 1956., koji je kasnije poslužio kao nacrt Rimskog sporazuma, sadrži određenu nostalgичnu notu u svom predgovoru: "Europa, koja je nekada imala monopol nad proizvodnim industrijama i značajne resurse u svojim prekomorskim posjedima, danas vidi svoju poziciju u svijetu gotovo kao irelevantnu, s oslabljenim utjecajem, a mogućnosti za napredovanje su smanjene uslijed stalnih unutarnjih podjela." Europski narodi su jedino mogli udružiti svoje snage i stvoriti "treću silu" između dvije supersile. Vladari su shvatili da to ne mora biti primjenjivo samo na politiku, nego i na trgovinu. Ujedinjena i snažna Europa bila bi u povoljnijem položaju i u trgovačkim pregovorima. Pierre Uri, za kojeg se pretpostavlja da je autor nekih dijelova o ekonomiji Schumanova plana i izvještaja Spaak, priznao je: "Ne treba kriti činjenicu da je jedan od razloga stvaranja zajedničkog tržišta povećanje trgovinske moći u trgovačkim odnosima svih šest zemalja. Dobro bi bilo da trgovinska moć "Šestorice" odgovara moći Amerike u carinskim odnosima, što bi vjerojatno dovelo do smanjenja američkih carina. Rezultat bi bio efekt stvaranja trgovine." Američka uloga jamca sigurnosti bio je ključni faktor u početku stvaranja EZ. Prisustvo Amerikanaca u Europi obuzdavalo je Njemačku i davalo Francuskoj potrebnu sigurnost da gradi bilateralne odnose smatralo se da je samo snažan saveznik dobar saveznik.

Ekonomске integracije ojačale bi američkog saveznika - Europu i tako poboljšale opću vojnu poziciju Zapada vis-a-vis Sovjetskog Saveza. Drugo, Amerika je pretpostavljala da će integracije izazvati ekonomski rast u Europi. Na taj način porasla bi i potražnja za američkim proizvodima i investicijama. Treće, SAD su pretpostavljale da bi ujedinjena i snažna Zapadna Europa podnijela i veći udio u budžetu za obranu, u slanju pomoći zemljama u razvoju, te da bi prihvatila aktivniju ulogu u rješavanju nekih internacionalnih problema. Amerikanci su smatrali da kad zemlje u Europi spoje svoje ekonomije i počnu djelovati kao unija, postat će jednakopravni partneri te će moći snositi i veću odgovornost koja je dosad ležala najvećim dijelom samo na Americi.

Rimski sporazum o osnivanju Europske ekonomske zajednice šest zemalja, stupio je na snagu 1.1.1958. godine. Zajednica je obuhvaćala slobodno kretanje usluga, kapitala i rada, zajedničke politike u poljoprivredi, transportu, regionalnom razvoju, vanjskoj trgovini i drugim područjima. Do kraja tranzicijskog razdoblja 1969.godine osnovne značajke carinske unije, kao što su eliminacija unutarnjih carina i kvota i uvođenje zajedničke carine prema zemljama izvan Zajednice, bile su uspostavljene. Članice su se složile o produbljivanju integracija u dva navrata: sredinom 80-ih potpisivanjem Jedinственog europskog sporazuma i ranih 90-ih usvajanjem Maastrichtog sporazuma. (http://www.fer.unizg.hr/_download/repository/1.Nastanak_i_razvoj_EU.pdf)

4. KRITERIJI ZA ULAZAK ZEMALJA U ČLANSTVO EUROPSKE UNIJE

Na sastanku Europskog vijeća u Kopenhagenu, koji se održao u lipnju 1993. godine, postavljena su tri kriterija (tzv. Kopenhaški kriteriji) koje svi budući kandidati moraju ispunjavati da bi bili primljeni u punopravno članstvo Europske unije.

Za sve jednaki kriteriji koje moraju ispunjavati su:

1. **Politički** – radi stabilnosti institucija koje osiguravaju demokraciju, također vladavinu prava, osobito poštivanje ljudskih prava i prava manjina, te prihvaćenja ciljeva Unije

2. Gospodarski – zbog jačeg postojanja djelotvornog tržišta gospodarstva te sposobnosti tržišnih čimbenika kako bi se mogli nositi s konkurentskim pritiscima i tržišnim zakonima koji se nalaze unutar Europske unije

3. Pravni – radi usvajanja cjelokupne pravne stečevine Europske unije

Prihvatanje pravne stečevine Europske unije jako je bitno, pa je zbog toga jako važno osigurati provedbu i primjenu kroz odgovarajuće administrativno ustrojstvo.

Na sastanku Europskog vijeća u Madridu 1995.godine postavljen i četvrti kriterij kao preduvjet za punopravno članstvo zemalja u Europsku uniju (tzv. Madridski kriterij).

4. Administrativni – zbog prilagodbe odgovarajućih administrativnih struktura s ciljem osiguranja što boljih uvjeta za postupnu i skladnu integraciju

Nakon što države kandidati ispune sve kriterije tek tada mogu ući u obitelj Europske unije.

5. ZEMLJE ČLANICE

Europska unija je jedinstvena međuvladina i nadnacionalna zajednica europskih država. Nastala je kao rezultat procesa suradnje i integracije koji je započeo 1951. godine između šest zemalja: Belgije, Francuske, Njemačke, Italije, Luksemburga i Nizozemske. Tada se još nazivala Zajednica, dok je Europska unija formalno uspostavljena 1. studenog 1993. godine stupanjem na snagu Ugovora o Europskoj uniji, poznatijeg još kao i Ugovora iz Maastrichta. Europska unija danas broji 28 država članica, te se prostire na 4.381.324 km² i broji oko 508 milijuna stanovnika. To je tako danas, ali krenimo redom.

Na početku je bilo šest država članica: Francuska, Njemačka, Italija, Belgija, Nizozemska i Luksemburg, potpisnica Ugovora iz Pariza koje su 1951.godine osnovale Europsku zajednicu za ugljen i čelik. One su htjele stvoriti jedinstveno tržište za ugljen i čelik, a povod za ujedinjenje je bila inicijativa francuskog ministra vanjskih poslova Roberta Schumana. On je 1950.godine objavio Schumanov plan čiji je cilj bio onemogućiti daljnji rat između Francuske i Njemačke i to putem integracije industrije koja je bila važna za vođenje rata.

Također su prve države članice 1957.godine osnovale Europsku ekonomsku zajednicu i to Rimskim ugovorom. Osnovni cilj te zajednice bila je izgradnja zajedničkog tržišta kao temelj carinske unije, rješavanja svih privrednih prepreka, koordiniranja gospodarske politike, te podizanja životnog standarda unutar Unije. Stupanjem Maastrichtskog ugovora 1. srpnja 1993. godine na snagu, spojena su bila dva ugovora, Rimski ugovor i Samostalni europski pakt te je nastao novi ugovor pod nazivom Ugovor o Europskoj uniji.

Drugim Rimskim ugovorom 1957. godine osnovana je Europska zajednica za atomsku energiju (EUROATOM), a ugovor je stupio na snagu 1. siječnja 1958. godine. Cilj Europske zajednice za atomsku energiju bio je stvoriti posebno tržište za atomsku energiju, distribuirati je kroz države članice, te je razvijati i prodavati državama nečlanicama. (<http://www.entereurope.hr/page.aspx?PageID=31>)

5.1 Prvi val proširenja Europske zajednice

Prvi val proširenja Europske unije, tada Europske zajednice, dogodio se 1. siječnja 1973. godine kada su se šestorici država pridružile Velika Britanija, Danska i Irska. (http://www.mvep.hr/files/file/publikacije/1_prosirenje_eu.pdf)

Ujedinjeno Kraljevstvo (UK) sastoji se od Engleske, Walesa, Škotske (koji skupa čine Veliku Britaniju) i Sjeverne Irske. Glavni grad je London, ukupna površina Velike Britanije je 244 820 km². U Velikoj Britaniji živi oko 62 milijuna ljudi, a valuta je britanska funta. Geografske značajke Ujedinjenog Kraljevstva variraju te uključuju klifove duž dijela obala, visočja i nizine te mnoge otoke uz obale Škotske. Najviša planina je Ben Nevis u Škotskoj i doseže 1344 m visine. Ujedinjeno Kraljevstvo je ustavna monarhija i parlamentarna demokracija. Englezi čine više od 80% stanovništva. Škoti čine približno 10% stanovništva, a Velšani i Irci većinu preostalog broja. Ujedinjeno Kraljevstvo domovina je različitim imigrantskim zajednicama, uglavnom iz bivših kolonija: Indije, Pakistana, Bangladeša i Afrike. Gospodarstvo Velike Britanije jedno je od najjačih u Europskoj uniji, te se temelji na uslužnom sektoru, iako zadržava

industrijske kapacitete u visokoj tehnologiji i drugim sektorima. Grad London svjetski je poznati i priznati financijski centar.

Taj proces ulaska Velike Britanije u članstvo je bio vrlo zahtjevan, zbog suprotstavljanja Francuske da se primi Velika Britanija. Velika Britanija je podnijela prvi zahtjev za pristupanje 1961.godine, četiri godine nakon potpisivanja Rimskih ugovora. Nakon što to nije uspjelo London je 1967. godine predao molbu za članstvo, ali se tadašnji francuski predsjednik Charles de Gaulle jako usprotivio. Odlaskom Charles de Gaullea 1969. godine i dolaskom na čelo Francuske Georges-a Pompidoua, Francuska je dopustila pregovore s Velikom Britanijom za ulazak u članstvo. U travnju 1972. godine održan je u Francuskoj prvi referendum i tada je 67,7 posto glasova podržalo ulazak triju zemalja u članstvo. Najznačajniji faktor straha do tada za ulazak Velike Britanije bila je povezanost Velike Britanije sa Sjedinjenim američkim državama. Francuska se bojala da se ne bi ulaskom Velike Britanije u članstvo otvorio put kojim bi Sjedinjene Američke Države utjecale na razvoj Zajednice. Ostale države članice smatrale su ulazak Velike Britanije u Uniju, odnosno Zajednicu, poželjnim jer bi se oslobodili jake francuske dominacije.

Irska se nakon ulaska u Uniju 1. siječnja 1973. godine razvila iz pretežno poljoprivredne zemlje u modernu, tehnološki naprednu ekonomsku silu zvanu Keltski tigar. Glavni grad je Dublin, ukupna površina Irske je 70 000 km². U Irskoj živi oko 4,5 milijuna ljudi, a valuta je euro, kojeg je prihvatila 1999. godine. Poljoprivredne ravnice prekrivaju veći dio unutrašnjosti koja je ispresijecana niskim brdima i brojnim močvarama i jezerima. Obalne planine koje su nalaze na zapadom dijelu uzdižu se na nekim mjestima i iznad 1000 m. Gotovo trećina ukupnog stanovništva živi u Dublinu. Iako je povijest Irske obilježena brojnim nevoljama i previranjima, njezin je narod oduvijek gajio ljubav prema glazbi.

Danska je u Uniji od 1. siječnja 1973.godine. Ona ima snažnu ribarsku industriju i posjeduje trgovačku flotu značajne veličine. Glavna područja djelatnosti proizvodnog sektora su: prehrambeni proizvodi, kemikalije, strojevi, metalni proizvodi, elektronička oprema, transportna sredstva i pivo te papir i proizvodi od drva. Turizam je također važna gospodarska djelatnost u toj državi. Danska je ustavna monarhija. Glavni grad je

Kopenhagen. Na prostoru od 43 094 km² živi oko 5,5 milijuna stanovnika. Valuta u Danskoj je danska kruna.

5.2 DRUGI VAL PROŠIRENJA EUROSPKE ZAJEDNICE

Drugo proširenje Europske zajednice dogodilo se 1981. godine ulaskom Grčke. Atena je sporazum pridruživanju s Europskom ekonomskom zajednicom potpisala još 1961.godine, ali je taj sporazum zbog vojne diktature u Grčkoj bio zamrznut u razdoblju od 1967. do 1974. godine. Nakon završetka vojne diktature Grčka je podnijela zahtjev za članstvo 1975. godine. U slučaju Grčke prvi put se dogodilo da je Vijeća ministara odbacilo mišljenje Europske komisije. Komisija je ocijenila da Grčka nije niti politički niti privredno spremna za ulazak u članstvo Europske zajednice. Međutim, Vijeće ministara je unatoč tome odobrilo početak pregovora uz argumentaciju da će ulaskom u Zajednicu učvrstiti Grčka demokracija. Tako se 18. svibnja potpisuje ugovor o pristupanju Grčke u Europsku zajednicu. Grčka je postala punopravna članica Europske zajednice 1. siječnja 1981. godine. Glavni grad je Atena, ukupna površina Grčke je 131 957 km². U Grčkoj živi oko 11,2 milijuna ljudi, a valuta je euro, kojeg je prihvatila 2001. godine.

Grčka je smještena na samom raskrižju između Europe i Azije u jugoistočnom dijelu Europe. Zauzima krajnji jug Balkanskog poluotoka. Njezin teritorij obuhvaća više od 2000 otoka u Egejskom i Jonskom moru od kojih je samo 165 nastanjeno. Planina Olimp je najviša planina u ovoj državi. Grčka je jedna od kolijevki europske civilizacije, čiji su drevni znanstvenici postigli značajan napredak u filozofiji, medicini, matematici i astronomiji. Njihovi gradovi-države su bili začetnici u razvoju demokratskog oblika vladanja. Suvremena grčka država je ustrojena kao republika prema ustavu iz 1975. Jednodomni parlament broji 300 zastupnika koji se biraju na razdoblje od četiri godine. Zemlja je podijeljena na 13 administrativnih regija. Više od 50% industrijskih pogona u Grčkoj nalazi se na širem području oko glavnog grada Atene, dok su glavne gospodarske grane poljoprivreda, turizam, graditeljstvo i brodarstvo. (<http://dsju.hr/wp-content/uploads/2013/04/Osnove-sustava-EU.pdf>)

5.3 TREĆI VAL PROŠIRENJA EUROPSKE ZAJEDNICE

Treći val proširenja dogodio se 1. siječnja 1986. godine ulaskom Portugala i Španjolske u Europsku ekonomsku zajednicu. Tada je Europska ekonomska zajednica brojala 12 članica.

Španjolska je još u vrijeme režima generala Francisca Franca 1962. godine podnijela molbu za članstvo, ali tek su joj smrću generala Francisca Franca otvorena vrata Europske ekonomske zajednice. Kasnije je podnijela novo molbu 1977. godine, da bi u punopravno članstvo Europske ekonomske zajednice ušla 1. siječnja 1986. godine. Glavni grad je Madrid, ukupna površina Španjolske je 504 782 km². U Španjolskoj živi oko 45,8 milijuna ljudi, a valuta je euro, kojeg je prihvatila 1991. godine.

Španjolska je ustavna monarhija s nasljednim monarhom i dvodomnim parlamentom. Ustavom iz 1978. priznaje se jezična i kulturna raznolikost unutar ujedinjene Španjolske. Zemlja je podijeljena na 17 autonomnih zajednica (regija) od kojih svaka ima svoju izravno izabranu vladu. U Kataloniji, Baskiji i Galiciji regionalni jezici imaju službeni status uz španjolski jezik, koji se još naziva i kastiljski. Španjolskim kopnom dominiraju visoravni i planinski lanci poput Pireneja i Sierra Nevade. S tih visina spušta se nekoliko većih rijeka: Ebro, Duero, Tajo i Guadalquivir. Balearsko otočje nalazi se u Sredozemnom moru, a autonomno Kanarsko otočje smješteno je pokraj afričke obale. Španjolski su uslužni i proizvodni sektori jaki, a veliku dobit donosi i poljoprivreda, posebno proizvodnja voća i povrća, maslinova ulja i vina te turizam.

Portugal je bio u sličnoj situaciji kao i Španjolska, jer nije mogao računati na ulazak u integraciju dok su na vlasti bili Antonio Salazar i njegov nasljednik Marcel Caetano. Tek kasnije uspostavom demokracije 1976. godine Portugal je krenuo na put europskih integracija. Službeno je postao dio Europske ekonomske zajednice 1. siječnja 1986. godine.

Glavni grad Portugala je Lisabon. Ukupna površina Portugala je 92 072 km². U Portugalu živi oko 10,6 milijuna ljudi, a valuta je euro, kojeg je prihvatio 1999. godine. Tijekom proteklih 3000 godina Portugal je svjedočio stalnoj izmjeni civilizacija. Kultura Feničana, Grka, Kelta, Kartazana, Rimljana i Arapa ostavile su svoj trag. U 15. stoljeću neustrašivi portugalski pomorski istraživači predvođeni Vascom da Gamom otkrili su nove teritorije što je dovelo do stvaranja prekomorskog carstva. Portugal je

zemlja bogate povijesti, pomorstva i otkrića. S Iberskog poluotoka gleda na Atlantski ocean. Povijest Portugala imala je trajan utjecaj na kulturu zemlje. Treba istaknuti da su maurski i orijentalni utjecaji utjecali na arhitekturu i umjetnost.

5.4 ČETVRTI VAL PROŠIRENJA EUROPSKE UNIJE

1. siječnja 1995. godine dogodio se četvrti val proširenja. U tom valu Austrija, Švedska i Finska pristupaju sada ne već Europskoj zajednici nego Europskoj uniji.

Beč je glavni grad Austrije. Ukupna površina Austrije je 83 870 km². U Austriji živi oko 8,3 milijuna ljudi, a valuta je euro, kojeg je prihvatila 1999. godine. Do kraja Prvog svjetskog rata Austrija je bila središte prostranog carstva koje je stoljećima upravljalo većinom središnje Europe. Od 1. siječnja 1995. godine Austrija je dio europske obitelji, tj. Europske unije. Austrija je danas federalna republika, sastavljena od devet država. Beč je domaćin mnogih međunarodnih organizacija, uključujući Tajništvo Organizacije za europsku sigurnost i suradnju, Međunarodnu agenciju za atomsku energiju i Organizaciju zemalja izvoznica nafte. Alpe dominiraju zapadnim i južnim dijelovima Austrije, dok su istočne provincije, uključujući glavni grad Beč, smještene u dunavskom slivu. Austrijsko gospodarstvo čini mješavina industrije i poljoprivrede, no važan izvor prihoda je i turizam.

Švedska je članicom Europske unije postala 1. siječnja 1995. godine, zajedno s Austrijom. Glavni grad Švedske je Stockholm. Ukupna površina Švedske je 449 964 km². U Švedskoj živi oko 9,2 milijuna ljudi, a valuta je kruna.

Švedska ima najveći broj stanovnika među svim nordijskim zemljama. Među populacijom Švedske najmanje je 17 000 urođenika Saamija. Na zapadu je odvojena od Norveške planinskim lancem. Švedska je također dom manjem broju etničkih Finaca. Južni dijelovi zemlje pretežno su poljoprivredna područja sa šumama koje pokrivaju sve veći postotak zemlje idući prema sjeveru. Gustoća naseljenosti veća je u južnoj Švedskoj, a mnogo ljudi živi u dolini jezera Mälaren i regiji Öresund. Šveđani izvoze automobile, tehničke strojeve, čelik, elektroničke naprave, komunikacijsku opremu i proizvode od papira.

Finska je nakon ulaska u Europsku uniju 1. siječnja 1995. godine razvila moderno i jako konkurentno gospodarstvo te je svjetski predvodnik u proizvodnji telekomunikacijske opreme. Finska je zemlja šuma i jezera, među najpoznatijima po ljepoti netaknute prirode. Na krajnjem sjeveru poznat je fenomen „bijelih noći“ tijekom kojih sunce ne zalazi i traje otprilike 10 ljetnih tjedana. Zimi to isto područje prolazi kroz gotovo osam tjedana u kojima se sunce nikad ne diže iznad horizonta. Sedam stoljeća Finska je bila dio Švedske (od 12. stoljeća do 1809.), a rezultat toga je oko 6% stanovništva koje govori švedski. Finska je postala nezavisna država 1917., nakon Ruske revolucije. Od tada je republika. Ima jednodomni parlament čijih se 200 članova bira svake četiri godine. U glavne izvozne proizvode ubrajaju se telekomunikacijska oprema i tehnički strojevi, papir, celuloza i drvena građa, staklo, nehrđajući čelik i keramika.

5.5.1 PRVI DIO PETOG VALA PROŠIRENJA EUROPSKE UNIJE

Do prvog dijela petog vala proširenja došlo je 1. svibnja 2004. godine kada je u Europsku uniju primljeno deset novih članica. To je bio rekord po broju primljenih država u Europsku uniju. Te države redom su: Cipar, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Malta, Poljska, Slovačka i Slovenija.

Glavno središte i glavni grad Cipra je Nicosia. Ukupna površina Cipra je 9 250 km². U Cipru živi oko 0,8 milijuna ljudi, a valuta je euro, kojeg je prihvatio 2008. godine. Cipar je dugo bio križište između Europe, Azije i Afrike te još uvijek čuva mnoge tragove civilizacija koje su se uzastopno ondje izmjenjivale- rimske teatre i vile, bizantske crkve i manastire, križarske dvorce i prapovijesna staništa. Cipar je najveći otok u istočnom Sredozemlju, smješten južno od Turske. Dva glavna planinska lanca su Pendaktylos na sjeveru i Troodos na središnjem i jugozapadnom dijelu otoka. Između njih se nalazi plodna nizina Mesaoria. Također Cipar je poznat kao Afroditin otok, a prema legendi je božica ljubavi i ljepote ovdje rođena.

Češka je postala nezavisna država u siječnju 1993. nakon raspada Čehoslovačke na dva dijela. Prije Drugog svjetskog rata Čehoslovačka je bila jedna od deset najjače industrijaliziranih država u svijetu te jedina srednjoeuropska zemlja koja je zadržala demokraciju do 1938. godine. Češki glavni grad Prag. Star je preko 1000 godina i bogat

je povijesnom arhitekturom različitih stilova. Zbog toga je grad postao omiljena lokacija mnogim međunarodnim redateljima. Ukupna površina Češke je 78 866 km². U njoj živi oko 10,5 milijuna stanovnika, a službena valuta je još uvijek češka kruna. Proizvodnja je u Češkoj još uvijek glavna gospodarska djelatnost, posebno proizvodnja automobila, alatnih strojeva i tehničkih instrumenata. Industrija željeza i čelika važna je na istoku zemlje u Moravskoj. Najvažniji poljoprivredni proizvodi su kukuruz, šećerna repa, krumpir, pšenica, ječam i raž.

Estonija je najsjevernija među Baltičkim zemljama. Osamostalila se od Sovjetskog Saveza 1991. godine. Pretežno je ravna zemlja smještena na istočnim obalama Baltičkog mora, s mnogo jezera i otoka. Veliki dio zemlje obrađen je ili pošumljen. Estonski jezik blizak je finskom, ali nema sličnosti s jezicima drugih Baltičkih zemalja, Latvije i Litve, niti s ruskim. Približno četvrtina stanovništva porijeklom je s ruskog govornog područja. Glavni grad Tallinn jedan je od najočuvanijih srednjovjekovnih gradova u Europi. Ukupna površina Estonije je 45 000 km². U njoj živi oko 1,3 milijuna stanovnika, a službena valuta je euro i to od 2011. godine. Gospodarstvo pokreću prehrambeni proizvodi, metali, kemikalije i proizvodi od drva.

Litva je među Baltičkim zemljama najveća je po površini koja obuhvaća 65000 km² i najbrojnija po stanovništvu sa 3,3 milijuna. Ona je bila prva zemlja u sastavu Sovjetskog Saveza koja je vratila svoj suverenitet proglašenjem nezavisnosti 11. ožujka 1990. i istupanjem iz ove zajednice zemalja. Teritorij Litve pretežno je ravan s nekoliko vrlo niskih planina na zapadnom brežuljkastom dijelu i istočnom dijelu s brojnim visoravnima. Najviši vrh Aukštasis uzdiže se do 294 metra nadmorske visine. Litva se može pohvaliti s 758 rijeka, više od 2800 jezera i 99 km obale na Baltičkom moru. Nešto više od 30% teritorija prekriveno je šumama. Valuta Litve je litas. Od 2007. godine članica je schengenskog prostora. Smještena je na obalama rijeka Neris i Vilnia. Glavni grad je Vilnius. Slikoviti gradić čija je arhitektura starog dijela grada jedna od najljepših primjeraka arhitekture u Istočnoj Europi. Zgrada Sveučilišta u Vilnius, osnovanog 1579. godine, izgrađena je u renesansnom stilu s brojnim unutrašnjim dvorištima i predstavlja strukturu grada unutar grada. 84% stanovništva su Litvanci po narodnosti. Dvije najveće manjine čine Poljaci s nešto više od 6% udjela u ukupnom stanovništvu i Rusi s oko 5%. Latvijski jezik spada u skupinu indoeuropskih jezika.

Latvija se odcijepila od Sovjetskog Saveza i postala nezavisna 1991. godine. Smještena je na obalama Baltičkog mora. Latvija je niska zemlja s velikim šumskim bogatstvom koje se iskorištava za dobivanje drva kao konstrukcijskog materijala i sirovine za industriju proizvodnje papira. Bogat biljni i životinjski svijet krije se u njezinim prirodnim prostranstvima. Latvija ima razvijenu proizvodnju robe široke potrošnje, tekstila i alatnih strojeva. Riga je glavni grad Latvije, a ukupna površina joj je 65 000 km². U Latviji živi oko 2,3 milijuna ljudi. Valuta je euro, kojeg je prihvatila 2014. godine. Od 2007. godine članica je schengenskog prostora.

Naša susjedna Mađarska je kopnena država koja graniči sa Slovačkom, Ukrajinom, Rumunjskom, Srbijom, Slovenijom i Austrijom. Njezina površina pretežno je ravna s niskim planinama u sjevernom dijelu. Jezero Balaton je najposjećenije turističko mjesto, te je najveće jezero u središnjoj Europi. Europskoj uniji je pristupila 1. svibnja 2004. godine. Glavni grad Budimpešta izvorno se sastojao od dva odvojena grada, Budima i Pešte. Grad bogate povijesti i kulture koji leži na rijeci Dunavu poznat je po ljekovitim izvorima. Mađarska ima jednodomni parlament i nacionalnu skupštinu s 386 zastupnika koje biraju glasači svake četiri godine. Površina Mađarske obuhvaća 93 000 km². Ima dvostruko veći broj stanovnika od Hrvatske, oko 10 milijuna. Službena valuta je još uvijek forint, iako se u Mađarskoj koristi i euro. Mađarska vina ispijaju se posvuda u Europi. Glavni izvozni proizvodi su električna i elektronička oprema, strojevi, prehrambeni proizvodi i kemikalije.

Malta se sastoji od sedam otoka smještenih u Sredozemnom moru. Malta, koja se nalazi u središtu Sredozemlja, predstavlja jedinstveno mjesto susreta brojnih civilizacija kroz povijest koja seže tisućama godina unatrag. Prva su naselja osnovana 5200 godina prije Krista, a značajna prapovijesna civilizacija postojala je na otocima i prije dolaska Feničana koji su nazvali otok *Malat* – sigurno utočište. Stoljećima kasnije otoci su bili sjedište Reda vitezova hospitalaca svetog Ivana, a zatim su se našli u sklopu Britanskog carstva. Malta se proglasila nezavisnom državom 1964. godine. Glavni grad Malte je Valleta. Ukupna površina Malte je 316 km². Na Malti živi oko 0,4 milijuna stanovnika. Valuta je euro, kojeg je prihvatila 2008. godine. Službeni jezik je malteški, koji pripada porodici semitskih jezika. I engleski ima status službenog jezika, dok većina Maltežana govori talijanski. Turizam je važna gospodarska grana na Malti, a na otoku je razvijen i uslužni sektor.

Poljska kao država postoji već više od 1000 godina. U 16. stoljeću bila je jedna od najjačih država u Europi. Pobjedom u bitci kod Beča 1683. godine, poljski kralj Jan III. Sobjeski prekinuo je osmanlijsku opsadu Beča i time otklonio opasnost od njihova mogućeg prodora u zapadnu Europu. Protežući se do obala Baltičkog mora, sjeverni dio Poljske sastoji se gotovo samo od nizina koje planine Karpati ,uključujući i područje Tatri, zatvaraju s juga. Regija Mazurija najveće je i najposjećenije područje u Poljskoj. Glavni grad Poljske je Varšava. Ukupna površina Poljske je 312 679 km². U Poljskoj živi oko 38,1 milijun stanovnika. Valuta je zlot. Poljska obiluje mineralnim resursima, poput željeza, cinka, bakra i kamene soli.

Slovačka je postala nezavisna država u siječnju 1993. godine nakon raspada Čehoslovačke na dva dijela. 1. svibnja 2004. godine bila je godina prekretnice za Slovačku. Slovačka je tada ušla u članstvo Europske unije. Zemlja je smještena u srcu središnje Europe, a povezana je sa susjedima rijekom Dunav. Karpati se protežu sjevernom polovicom zemlje te uključuju Visoke Tatire – popularno skijaško odredište i predio s najvišim vrhom u zemlji – Gerlachovský štít, visine 2 655 metara. Dunavska nizina plodno je područje za poljoprivredu i proizvodnju pšenice, ječma, krumpira, šećerne repe, voća, duhana i grožđa. Glavni grad Slovačke je Bratislava. Ukupna površina Slovačke je 48 845 km². U Slovačkoj živi oko 5,4 milijuna stanovnika. Valuta je euro, kojeg je prihvatila 2009. godine. Od 2007. godine članica je schengenskog prostora.

Susjedna nam Slovenija u Europsku obitelj, tj. Europsku uniju ulazi 1. svibnja 2004. godine. Zemlja je nekoć bila dio Austro-Ugarske. Glavni grad je Ljubljana koji je osnovan u rimsko doba. Njegovo sveučilište s preko 50 000 studenata doprinosi užurbanom kulturnom životu grada. Glavne industrijske grane su proizvodnja automobilskih dijelova, kemikalija, elektronike, električnih uređaja, metalnih proizvoda, tekstila i namještaja. Površina Slovenije iznosi 20 273 km², a broji oko 2 milijuna stanovnika. Članica je schengenskog prostora od 2007. godine i tada prihvaća euro kao valutu. Turističke atrakcije uključuju poznate jame u Postojni, sa svojim ukrasima od stalaktita i stalagmita.

5.5.2 DRUGI DIO PETOG VALA PROŠIRENJA EUROPSKE UNIJE

Drugi dio petog vala proširenja Europske unije bio je 1. siječnja 2007. godine kada članicama Europske unije postaju Bugarska i Rumunjska.

Bugarska je jedna od najstarijih država Europe. Njezina povijest obilježena je položajem blizu granice Europe s Azijom. Oko 85% stanovništva su pravoslavci, a 13% muslimani. Oko 10% stanovništva je turskog podrijetla, a 3% su Romi. Bugarska je smještena u srcu Balkana. Posjeduje vrlo raznolik krajolik: na sjeveru prevladavaju prostrane nizine Dunava, a na jugu gorja i visoravni. Obala Crnog mora na istoku privlači turiste tijekom cijele godine. Glavni grad Bugarske je Sofija. Ukupna površina Bugarske je 110 910 km². U Bugarskoj živi oko 7,6 milijuna stanovnika. Valuta je lev, te Bugarska nije članica schengenskog prostora. Glavni izvozni proizvodi Bugarske su proizvodi lake industrije, te hrana i vino koji se uspješno probijaju na europsko tržište.

Rumunjska je baš kao i Bugarska članica Europske unije od 1. siječnja 2007. godine. Smještena u jugoistočnoj Europi, obiluje planinama na svojem sjevernom dijelu, dok južnim dijelom dominira prostrana dolina rijeke Dunava. Na nekoliko kilometara od mjesta gdje se ulijeva u Crno more, Dunav oblikuje ušće u obliku delte koje je prirodno stanište brojnim vrstama ptica. Prema narodnosti 90% stanovništva Rumunjske čine Rumunji, a 7% Mađari. Rumunjski jezik, kao i drugi jezici južne Europe, izravno potječe iz latinskog, iako je Rumunjska od drugih država u kojima se govori neki romanski jezik odvojena zemljama s govornicima slavenskih jezika. Rumunjska ima značajne prirodne resurse – naftu, prirodni plin, ugljen, željezo, bakar i boksit. Glavni grad Rumunjske je Bukurešt. Ukupna površina Bugarske je 237 500 km². U rumunjskoj živi oko 21,5 milijuna stanovnika. Valuta je rumunjski lej. Nije članica schengenskog prostora. Glavni nositelji gospodarstva u Rumunjskoj su metaloprerađivačka, petrokemijska i inženjerska industrija. (<http://dalje.com/hr-svijet/eu-primila-u-clanstvo-10-novih-zemalja/40214>)

6. PUT REPUBLIKE HRVATSKE U PUNOPRAVNO ČLANSTVO EUROPSKE UNIJE

Hrvatska je uspostavila odnose s Europskom unijom 15. siječnja 1992. godine, na dan kada je većina zemalja članica EU priznala Hrvatsku kao neovisnu državu. Prvi korak Republike Hrvatske je bilo podnošenje zahtjeva za punopravno članstvo u Europskoj uniji 21. veljače 2003. godine u Ateni. Zahtjev je za ulazak Hrvatske za članstvo Europske unije podnesen Vijeću Europske unije, tj. državi članici Europske unije koja je u to vrijeme predsjedavala Vijećem. Tada je to bila Grčka. Nakon podnošenja zahtjeva za članstvo u Europskoj uniji, Vijeće je u vrlo kratkom vremenu i to u travnju 2003. zadužilo Europsku komisiju da izradi mišljenje o hrvatskom zahtjevu. Tada je Komisija 10. srpnja 2003. godine Hrvatskoj uputila upitnik sa 4.560 pitanja iz različitih područja funkcioniranja države, institucija, kao i gospodarstva. Odgovori na upitnik bili su slika stanja o Hrvatskoj. Sastavljanje odgovora bio je vrlo zahtjevan i opsežan posao koji je završen u zadanom roku od tri mjeseca. Odgovori na upitnik uručeni su Europskoj komisiji 9. listopada 2003. godine. Da bi tada Europska komisija u prosincu 2003. godine i siječnju 2004. godine uputila dodatna 184 pitanja na koje je Vlada Republike Hrvatske odgovorila, te ih prosljedila Europskoj komisiji. Pregledavajući odgovore Europska komisija je 20. travnja 2004. donijela pozitivno mišljenje o zahtjevu Republike Hrvatske za članstvo Europske unije. Europska komisija je također preporučila i Europskom vijeću da donese odluku o otvaranju pregovora s Hrvatskom o punopravnom članstvu Europske unije.

Republika Hrvatska dobila je status službenog kandidata za punopravno članstvo u Europskoj uniji na zasjedanju Europskog vijeća u Bruxellesu 18. lipnja 2004. godine. Statusom države kandidatkinje Republika Hrvatska otvorila je jasnu perspektivu punopravnog članstva u Europskoj uniji. Također potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Hrvatska se obvezala na provođenje reformi radi približavanja Europskoj uniji, te sudjelovanje u programima pomoći u Europskoj uniji. Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju je posebna vrsta sporazuma koji Europska unija nudi državama koje su obuhvaćene Procesom stabilizacije i pridruživanja. Ovim sporazumom državi potpisnici se daje status pridruženog člana i potencijalnog kandidata za prijem. Cilj ovog sporazuma je uspostaviti politički dijalog između

Europske unije i države kandidatkinje, uskladiti zakonodavstvo, promicati gospodarske odnose, razvijati zonu slobodne trgovine, te osigurati regionalnu suradnju i suradnju u nizu drugih područja.

Formalni početak pristupnih pregovora bio je 3. listopada 2005. godine održavanjem prve sjednice međuvladine konferencije između država članica Europske unije i Republike Hrvatske. Analitički pregled hrvatskog zakonodavstva započeo je nakon otvaranja pregovora u jesen 2005. godine, da bi završio 18. listopada u roku od godine dana.

Pregovaračka područja koje je Republika Hrvatska morala riješiti su bila sljedeća:

1. Slobodno kretanje roba
2. Slobodno kretanje radnika
3. Pravo poslovnog nastanka i sloboda pružanja usluga
4. Sloboda kretanja kapitala
5. Javne nabave
6. Pravo trgovačkih društava
7. Pravo intelektualnog vlasništva
8. Tržišno natjecanje
9. Financijske usluge
10. Informacijsko društvo i mediji
11. Poljoprivreda i ruralni razvitak
12. Sigurnost hrane, veterinarstvo i fitosanitarni nadzor
13. Ribarstvo
14. Prometna politika
15. Energetika
16. Porezi
17. Ekonomska i monetarna politika
18. Statistika
19. Socijalna politika i zapošljavanje
20. Poduzetništvo i industrijska politika
21. Transeuropske mreže
22. Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata
23. Pravosuđe i temeljna ljudska prava
24. Pravda, sloboda i sigurnost
25. Znanost i istraživanje
26. Obrazovanje i kultura
27. Okoliš
28. Zaštita potrošača i zdravlja
29. Carinska unija
30. Vanjski odnosi
31. Vanjska, sigurnosna i obrambena politika
32. Financijski nadzor
33. Financijske i proračunske odredbe

34. Institucije
35. Ostala pitanja

Slika 1. – Otvorenje i zatvaranje pregovaračkih područja Republike Hrvatske

Poglavlje	Procjena Europske komisije na početku pregovora	Trenutno stanje poglavlja prema Europskoj komisiji	Poglavlje otvoreno (god.)	Poglavlje zatvoreno (god.)
1. Sloboda kretanja roba	Potrebno uložiti značajne i kontinuirane napore	Uglavnom usklađeno s pravnom stečevinom	25.7.2008.	19.4.2010.
2. Sloboda kretanja radnika	Potrebno uložiti značajne i kontinuirane napore	Uglavnom usklađeno s pravnom stečevinom	17.6.2008.	2.10.2009.
3. Pravo poslovnog nastanka i sloboda pružanja usluga	Potrebno uložiti značajne i kontinuirane napore	Uglavnom usklađeno s pravnom stečevinom	26.6.2007.	21.12.2009.
4. Sloboda kretanja kapitala	Potrebno uložiti određeni napor	Uglavnom usklađeno s pravnom stečevinom	2.10.2009.	5.11.2010
5. Javne nabave	Potrebno uložiti značajne i	Uglavnom usklađeno s	19.12.2008.	30.6.2010.

	kontinuirane napore	pravnom stečevinom		
6. Pravo trgovačkih društava	Potrebno uložiti određeni napor	Uglavnom usklađeno s pravnom stečevinom	26.6.2007.	2.10.2009.
7. Pravo intelektualnog vlasništva	Ne očekuju se značajnije poteškoće	Uglavnom usklađeno s pravnom stečevinom	29.3.2007.	19.12.2008.
8. Tržišno natjecanje	Potrebno uložiti značajne i kontinuirane napore	Uglavnom usklađeno s pravnom stečevinom	30.6.2010.	30.06.2011.
9. Financijske usluge	Potrebno uložiti značajne i kontinuirane napore	Uglavnom usklađeno s pravnom stečevinom	26.6.2007.	27.11.2009.
10. Informacijsko društvo i mediji	Ne očekuju se značajnije poteškoće	Uglavnom usklađeno s pravnom stečevinom	26.7.2007.	19.12.2008.
11. Poljoprivreda i ruralni razvitak	Potrebno uložiti značajne i kontinuirane napore	Uglavnom usklađeno s pravnom stečevinom	2.10.2009.	19.4.2011.
12. Sigurnost hrane, veterinarstvo i	Potrebno uložiti značajne i	Uglavnom usklađeno s pravnom	2.10.2009.	27.7.2010.

fitosanitarni nadzor	kontinuirane napore	stečevinom		
13. Ribarstvo	Potrebno uložiti određeni napor	Uglavnom usklađeno s pravnom stečevinom	19.2.2010.	6.6.2011.
14. Prometna politika	Potrebno uložiti određeni napor	Uglavnom usklađeno s pravnom stečevinom	21.4.2008.	5.11.2010.
15. Energetika	Potrebno uložiti određeni napor	Uglavnom usklađeno s pravnom stečevinom	21.4.2008.	27.11.2009.
16. Porezi	Potrebno uložiti značajne i kontinuirane napore	Uglavnom usklađeno s pravnom stečevinom	2.10.2009.	30.6.2010.
17. Ekonomska i monetarna unija	Ne očekuju se značajnije poteškoće	Uglavnom usklađeno s pravnom stečevinom	21.12.2006	19.12.2008
18. Statistika	Ne očekuju se značajnije poteškoće	Uglavnom usklađeno s pravnom stečevinom	26.6.2007.	2.10.2009.
19. Socijalna politika i	Potrebno uložiti značajne i	Uglavnom usklađeno s pravnom	17.6.2008.	21.12.2009.

zapošljavanje	kontinuirane napore	stečevinom		
20. Poduzetništvo i industrijska politika	Ne očekuju se značajnije poteškoće	Uglavnom usklađeno s pravnom stečevinom	21.12.2006.	25.7.2008.
21. Trans-europske mreže	Ne očekuju se značajnije poteškoće	Uglavnom usklađeno s pravnom stečevinom	19.12.2007.	2.10.2009.
22. Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata	Potrebno uložiti značajne i kontinuirane napore	Uglavnom usklađeno s pravnom stečevinom	2.10.2009.	19.4.2011.
23. Pravosuđe i temeljna ljudska prava	Potrebno uložiti značajne i kontinuirane napore	Uglavnom usklađeno s pravnom stečevinom	30.6.2010.	30.06.2011.
24. Pravda, sloboda i sigurnost	Potrebno uložiti značajne i kontinuirane napore	Uglavnom usklađeno s pravnom stečevinom	2.10.2009.	22.12.2010.
25. Znanost i istraživanje	Ne očekuju se značajnije poteškoće	Uglavnom usklađeno s pravnom stečevinom	12.6.2006.	12.6.2006.
26. Obrazovanje i	Ne očekuju se	Uglavnom usklađeno s	11.12.2006.	11.12.2006.

kultura	značajnije poteškoće	pravnom stečevinom		
27. Okoliš	Potrebno uložiti velike napore	Uglavnom usklađeno s pravnom stečevinom	19.2.2010.	22.12.2010.
28. Zaštita potrošača i zdravlja	Potrebno uložiti određeni napor	Uglavnom usklađeno s pravnom stečevinom	12.10.2007.	27.11.2009.
29. Carinska unija	Potrebno uložiti određeni napor	Uglavnom usklađeno s pravnom stečevinom	21.12.2006.	2.10.2009.
30. Vanjski odnosi	Ne očekuju se značajnije poteškoće	Uglavnom usklađeno s pravnom stečevinom	12.10.2007.	30.10.2008.
31. Vanjska, sigurnosna i obrambena politika	Ne očekuju se značajnije poteškoće	Uglavnom usklađeno s pravnom stečevinom	30.6.2010.	22.12.2010.
32. Financijski nadzor	Potrebno uložiti određeni napor	Uglavnom usklađeno s pravnom stečevinom	26.6.2007.	27.7.2010.
33. Financijske i	Ne očekuju se	Uglavnom usklađeno s	19.12.2007.	30.06.2011.

proračunske odredbe	značajnije poteškoće	pravnom stečevinom		
---------------------	----------------------	--------------------	--	--

Izvor: Pristupanje Republike Hrvatske Europskoj uniji

http://hr.wikipedia.org/wiki/Pristupanje_Hrvatske_Europskoj_uniji

Poglavlja 34. Institucije i 35. Ostala pitanja nije bilo potrebno ništa za usvajanje.

Pregovore na strani Europske unije vodila je Europska komisija, dok je na hrvatskoj strani pregovore vodilo Državno izaslanstvo Republike Hrvatske za pregovore o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji na čelu s ministrom vanjskih poslova i europskih integracija, te pregovaračka skupina za vođenje pregovora na čelu s glavnim pregovaračem. Vlada Republike Hrvatske je u travnju 2005. godine donijela Odluku o uspostavljanju strukture za pregovore, koja uključuje još i Koordinaciju za pregovore, radne skupine za pripremu pregovora po pojedinim poglavljima pregovora pravne stečevine Europske unije, Ured glavnog pregovarača i Tajništvo Pregovaračke skupine. U pregovore je dodatno bio uključen i Hrvatski sabor.

Prilikom sastanka Međuvladine konferencije o pristupanju održanog u Bruxellesu 30. lipnja 2011. formalno su završeni i dovršeni pregovori o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji. Kada su pregovori u svim poglavljima bili zatvoreni, rezultati pregovora upisuju se u odredbe nacrtu Ugovora o pristupanju i pripadajućeg akta o pristupanju.

Ugovor o pristupanju bilateralni je međunarodni ugovor između država članica Europske unije s jedne strane, te Republike Hrvatske s druge strane. Republika Hrvatska se od trenutka potpisivanja Ugovora o pristupanju smatra državom pristupnicom i može početi sudjelovati u radu tijela vijeća Europske unije i Europskog parlamenta kao aktivni promatrač. Da bi ugovor bio valjan moraju ga potvrditi (ratificirati) parlamenti država članica i Republike Hrvatske. Prije potvrđivanja Ugovora o pristupanju Hrvatske EU morao se održati referendum i to u roku od 30 dana. To se dogodilo 22. siječnja 2012. godine kada je održan referendum na kojem su građani odlučili o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj obitelji, tj. Europskoj uniji. Dana 9. veljače 2012. godine Sabor Republike Hrvatske jednoglasno je potvrdio pristupni ugovor između Hrvatske i Europske unije. Nakon dugotrajnog procesa i problema kojih

je sve Republika Hrvatska morala proći napokon je uspjela, te je 1. srpnja 2013. godine postala 28. članicom Europske obitelji, tj Europske unije.

(<http://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/evo-kako-je-izgledao-hrvatski-put-prema-eu---292731.html>)

7. DRŽAVE KOJE SU PODNIJELE ZAHTJEV ZA ČLANSTVO

Moguća su i daljnja proširenja Europske unije. Zahtjev za članstvo predale su ove države: Crna Gora, Island, Makedonija te Srbija.

Crna Gora je nakon referenduma održanog 21. svibnja 2006. godine izašla iz državne zajednice sa Srbijom i postala nezavisna država. Nezavisnost Crne Gore znatno je ubrzalo početak pregovora za članstvo u Europskoj uniji. Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju potpisan je u ožujku 2007. godine. 15. prosinca 2008. godine predala je zahtjev za članstvo Europske unije. 17. prosinca 2010. godine dobila je status kandidata, a 29. lipnja 2012. godine započela je pregovore s Europskom unijom, te je već uvela euro kao službenu valutu države.

Island je podnio zahtjev za članstvo u Europsku uniju 2009. godine, ali je s Europskom unijom i ranije bio povezan putem Europskog ekonomskog prostora. Isti slučaj kao i sa Norveškom je da je jedan od glavnih razloga opiranja ulasku u Europsku uniju strah od gubitka kontrole nad ribolovom u vlastitim teritorijalnim vodama. Islandska vlada osnovala je odbor za traženje načina zaštite ribarskih prava u slučaju ulaska u Europsku uniju.

Makedonija se 22. ožujka 2004. godine, prijavila za članstvo u Europsku uniju, a Europska komisija ju je preporučila za službenog kandidata 9. studenog 2005. godine. Europsko vijeće je odobrilo Makedoniji status kandidata 17. prosinca iste godine, ali nije odredilo datum za početak pregovora.

U Srbiji pregovori o Sporazumu i stabilizaciji počeli su u studenom 2005. godine. 3. svibnja 2006. godine Europska unija suspendirala je pregovore o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju sa Srbijom zbog stava tužiteljskog suda u Haagu o nedovoljnoj suradnji Srbije s tim sudom. Pregovori o Sporazumu o stabilizaciji i

pridruživanju sa Srbijom su ipak nastavljeni, te je Srbija dobila status kandidata 1. ožujka 2012. godine, a formalni početak pregovora bio je 21. siječnja 2014. godine.

Treba naglasiti da su još potencijalni kandidati za ulazak u članstvo Europske unije Albanija, Bosna i Hercegovina i Kosovo.

8. ZAKLJUČAK

Nastanak Europske unije započeo je nakon Drugog svjetskog rata i to pobjede nad nacionalsocijalističkom diktaturom u Njemačkoj, Europa tada nije bila kontinent mira i blagostanja. Tako je nastala želja za uspostavom mira i početak vizije koja je prerasla u suradnju država Europe. Potpisivanjem Schumanove deklaracije 9. svibnja 1950. godine najvažnije je bilo uspostaviti trajan mir između Njemačke i Francuske, te bi zajedničko upravljanje proizvodnjom ugljena i čelika osiguranju gospodarske obnove. Te se od tada 9.5. svake godine slavi u svim državama članicama kao dan rođenja Unije. Sve je počelo sa šest zemalja koje su utemeljile i osnovale zajedničke institucije, te postavile pravila gospodarske suradnje.

Mir i stabilnost prirodna je želja većine sadašnjih i budućih državljana Europske unije. Gospodarski prosperitet te rast uslijed sudjelovanja na unutarnjem tržištu Europske unije očekivana je korist novih država članica što omogućava dobrobit društva i povoljnije trgovinske odnose kao i privlačenje stranih investicija.

Pa je tako broj država članica do danas od šest uvodnih se proširio na dvadeset osam. Prema osnivačkim ugovorima u Europsku ekonomsku zajednicu je mogla ući svaka demokratska europska država, te su to države shvatile kao poziv. Države koje su primljene u punopravno članstvo Europske unije morale su kao države kandidatkinje ispunjavati političke, gospodarske, pravne i administrativne kriterije kako bi postale punopravne članice Europske unije. Danas također postoji dosta zemalja koje su podnijele zahtjev za članstvo u Europsku uniju te još moraju ispunjavati sve potrebne kriterije.

Posljednja država koja je ušla u Europsku uniju je Republika Hrvatska, koja je nakon dugih godina od dana predaje zahtjeva za članstvo i ispunjavanja svih kriterija 1. srpnja 2013. postala punopravna članica Europske unije. Ta godina će se uvijek pamti kao uspjeh za Republiku Hrvatsku jer je uspjela u svojem planu te postala dijelom Europske obitelji. Pristupanjem Hrvatske Europskoj uniji građanima se otvorilo puno mogućnosti za dobivanje novaca iz Europske unije putem raznih fondova.

9. Literatura

- Ljerka Mintas – Hodak (2004) Uvod u Europsku uniju, Mate: Zagrebačka škola ekonomije i managementa

- Radovan Vukadinović, Lidija Čehulić (2005) Politika Europskih integracija, Zagreb: Topical

- Samardžija, V. (1994) Europska unija i Hrvatska; Putevi povezivanja i suradnje, IRMO, Zagreb

- Ministarstvo europskih integracija (2004) Hrvatska na putu u Europsku uniju: od kandidature do članstva, Zagreb

- Povijest Europske unije

http://hr.wikipedia.org/wiki/Povijest_Europske_unije (17.04.2014)

- Pristupanje Hrvatske Europskoj uniji

http://hr.wikipedia.org/wiki/Pristupanje_Hrvatske_Europskoj_uniji (17.04.2014)

- Ministarstvo uprave Republike Hrvatske

<http://www.uprava.hr/default.aspx?id=529> (24.04.2014)

-Proširenje Europske unije

<http://www.entereurope.hr/page.aspx?PageID=96> (04.04.2014)

POPIS GRAFOVA I TABLICA

1. Slika 1. – Otvorenje i zatvaranje pregovaračkih područja Republike Hrvatske, pristupanje Republike Hrvatske Europskoj uniji

(http://hr.wikipedia.org/wiki/Pristupanje_Hrvatske_Europskoj_uniji) (2.4.2014.)